

पाठ्यक्रम की मासिक बाँट – फरवरी 2021 से मई 2021

मास	पुस्तक का नाम	विषयवस्तु	अधिगम उपलब्धियाँ
फरवरी	रुचिरा भाग-1	<p>मङ्गलम् शुद्धश्लोकोच्चारणज्ञानम् प्रथमःपाठः शब्द परिचयः –I एतत्, किम्, तत् पुल्लिङ्ग शब्दरूपाणि</p> <p>द्वतीयः पाठः शब्द परिचयः –II एतत्, किम्, तत् स्त्रीलिङ्ग शब्दरूपाणि</p> <p>तृतीयः पाठः शब्द परिचयः –III एतत्, किम्, तत् नपुंसकलिङ्ग शब्दरूपाणि</p> <p>चतुर्थः पाठः विद्यालयः सर्वनाम शब्दरूपाणां प्रयोगः, संस्कृतेन सम्भाषणाभ्यासः</p>	<p>बच्चे:- श्लोकानां लयसहितं सम्यग् उच्चारणज्ञानम्</p> <p>एतत्, किम्, तत् सर्वनाम पुल्लिङ्ग शब्दरूपाणां उच्चारणे लेखने प्रयोगे च क्षमता आगता। वर्णक्रमविचारज्ञानम्, वर्णसंयोजनस्य ज्ञानम्, वर्णक्रमविभागज्ञानम् च भवेत्।</p> <p>एतत्, किम्, तत् स्त्रीलिङ्ग शब्दरूपाणाम् उच्चारणे लेखने प्रयोगे च क्षमता आगता।</p> <p>एतत्, किम्, तत् नपुंसकलिङ्ग शब्दरूपाणां उच्चारणे लेखने प्रयोगे च क्षमता आगता।</p> <p>सर्वनाम-शब्दरूपाणां वचनानां च ज्ञानम् , संस्कृतेन सम्भाषणाभ्यासः संजातः।</p>
मार्च		<p>षष्ठः पाठः समुद्रतटः तृतीया, चतुर्थी, विभक्तीनां प्रयोगः</p> <p>सप्तमः पाठः बकस्य प्रतीकारः अव्यय प्रयोगःशुद्धोच्चारणस्य ज्ञानम् अभवत्। अव्यय प्रयोगाभ्यासः नैतिकमूल्यानां परिचयः।</p> <p>अष्टमः पाठः सूक्तिस्तबकः श्लोकोच्चारणम्, श्लोकगायन अभ्यासः, वाक्यनिर्माणाभ्यासः</p>	<p>तृतीया, चतुर्थीविभक्तीनां च प्रयोगाभ्यासो जातः। समुद्रस्य तटः कथं भवति इति ज्ञानम् अभवत्।</p> <p>शुद्धोच्चारणस्य ज्ञानम् अभवत्। अव्यय प्रयोगाभ्यासो जातः। मातृदेवो भव, पितृदेवो भव, सत्यं वद, धर्मं चर प्रभृति नैतिकमूल्यानां व्यावहारिकं ज्ञानम् अभवत्।</p> <p>श्लोकोच्चारणे शुद्धोच्चारणस्य ज्ञानम् अभवत्। गायनाभ्यासः अभवत्। वाक्यनिर्माणाभ्यासः अभवत्। लघु गुरु वर्णानां ज्ञानम् अभवत्।</p>

अप्रैल	<p>दशमः पाठः कृषिकाः कर्मवीराः विभक्ति-अभ्यासः, तुमुन्, क्त्वा प्रत्ययप्रयोगः</p> <p>एकादशः पाठः पुष्पोत्सवः सप्तमी विभक्ति प्रयोगः पुष्पाणां नामानि ।</p> <p>द्वादशः पाठः दशमः त्वम् असि कथापठनाभ्यासः । संख्या वाचकपदानां प्रयोगाभ्यासः</p>	<p>पठित-विभक्तीनां प्रयोगः तुमुन्, क्त्वा प्रत्यययोश्च प्रयोगाभ्यासो जातः । नैतिकमूल्यानां ज्ञानम् अभवत् ।</p> <p>सप्तमीविभक्तिप्रयोगाभ्यासो जातः । पुष्पाणां नामानि व्यवहार ज्ञानं च अभवत् ।</p> <p>कथापठनाभ्यासो जातः । संख्यावाचकपदानां प्रयोगाभ्यासः अभवत् ।</p>
मई	<p>षोडशः पाठः कुरुक्षेत्रम् संस्कृतसम्भाषणाभ्यासः, संवादविधायाः प्रयोगः, प्रदेशस्य संस्कृतेः महत्त्व-प्रतिपादनम्</p> <p>सप्तदशः पाठः वाङ्मयं तपः पदोच्चारणम्, श्लोकगायनम्, छन्दोज्ञानम्, गीतायाः महत्त्व- प्रतिपादनम्</p> <p>परिशिष्टम् कारक-विभक्ति-परिचयः, अकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम्, आकारान्तस्त्रीलिङ्गशब्दानाम्, अकारान्तनपुंसकलिङ्गशब्दानाम्, इकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम्, उकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम् शब्दरूपाणि, पठ्, गम् (गच्छ), स्था (तिष्ठ), नी (नय), चिन्त, धातुरूपाणि</p>	<p>संस्कृत-सम्भाषणे गतिः, संवादविधायाः प्रयोगाभ्यासः, प्रदेशस्य संस्कृतेः महत्त्वज्ञानं चाभवत् ।</p> <p>पदोच्चारणाभ्यासः, श्लोकगायनाभ्यासः, छन्दोविज्ञानम्, गीतायाः महत्त्व-ज्ञानं च अभवत् ।</p> <p>कारक-विभक्ति-परिचयः, अकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम्, आकारान्तस्त्रीलिङ्गशब्दानाम्, अकारान्तनपुंसकलिङ्गशब्दानाम्, इकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम्, उकारान्तपुल्लिङ्गशब्दानाम् शब्दरूपाणां ज्ञानमभवत्</p> <p>पठ्, गम् (गच्छ), स्था (तिष्ठ), नी (नय), चिन्त, धातुरूपाणां च ज्ञानम् अभवत् । 1-20 संख्यावाचक शब्दानां ज्ञानमभवत्</p>

कक्षा-7
विषय – संस्कृत

पाठ्यक्रम की मासिक बाँट – फरवरी 2021 से मई 2021

मास	पुस्तक का नाम	विषयवस्तु	अधिगम उपलब्धियाँ
फरवरी	रुचिरा भाग-2	<p>प्रथमः पाठः सुभाषितानि श्लोकगायनम्, छन्दज्ञानम्</p> <p>तृतीय पाठः स्वावलम्बनम् संख्यावाचिपदानां प्रयोगः सर्वनामपदानां प्रयोगः।</p> <p>चतुर्थः पाठः हास्यबालकवि सम्मेलनम् उपपद विभक्तिज्ञानम्, अव्ययप्रयोगः</p>	<p>बच्चे:- लयपूर्वकं शुद्ध श्लोकोच्चारण-ज्ञानम् जातम्। वाक्यनिर्माणाभ्यासः, सत्य-क्षमा-तप-मैत्री प्रभृति नैतिकमूल्यानां ज्ञानम् अभवत्। वर्णविचारः, वर्णमाला, उच्चारण स्थानम् इति ज्ञानम् भवेत्।</p> <p>संख्यावाचिपदानां प्रयोगाभ्यासो जातः। सर्वनामपदानां प्रयोगाभ्यासो जातः। स्वावलम्बनस्य महत्वमिति ज्ञानम् अभवत्। 1-50 संख्यावाचक शब्दानाम् ज्ञानं जातम्।</p> <p>उपपद विभक्तीनां प्रयोगज्ञानम्, अव्ययप्रयोगज्ञानं च अभवत्। हासपरिहासस्य महत्त्वं ज्ञातवान्।</p>
मार्च		<p>पंचमः पाठः पण्डिता रमाबाई बालक बालिका पुस्तक शब्दरूपाणां प्रयोगः</p> <p>षष्ठः पाठः सदाचारः श्लोकगायनम्, छन्दज्ञानम्</p> <p>सप्तमः पाठः संकल्पः सिद्धिदायकः भू, पठ्, लिख, पा, स्था, दा, कृ, गम्, दृश्, अस्,</p>	<p>बालक बालिका पुस्तक प्रभृति शब्दरूपाणां प्रयोगज्ञानम् अभवत्। बालिकाशिक्षायाः/स्त्रीशिक्षायाः महत्त्वज्ञानम् अभवत्।</p> <p>लयपूर्वकं शुद्धश्लोकोच्चारण- ज्ञानम् जातम्। सदाचार विषयकं ज्ञानम् अभवत्।</p> <p>भू, पठ्, लिख, पा, स्था, दा, कृ, गम्, दृश्, अस्, त्यज्, सेव्, लभ् प्रभृति धातुरूपाणां प्रयोगाभ्यासो जातः। मनसा कृतस्य संकल्पस्य फलं प्राप्यते इति इति ज्ञानम् अभवत्।</p>

		त्यज्, सेव्, लभ् प्रभृति धातुरूपाणां प्रयोगाभ्यासो जातः ।	
अप्रैल		<p>अष्टमः पाठः त्रिवर्णः ध्वजः संवादविधायः अभ्यासः उच्चारणाभ्यासः</p> <p>दशमः पाठः विश्वबन्धुत्वम् कारकविभक्तिज्ञानम्</p> <p>त्रयोदशः पाठः अमृतं संस्कृतम् स्त्रीलिंग शब्दरूपाणां तथा च मुनिः, साधु, नदी, राजन्, विद्वस्, फल, वारि, प्रभृतिरूपाणां प्रयोगः प्रत्ययानां प्रयोगाभ्यासः</p>	<p>संवादविधायाम् उच्चारणाभ्यासो जातः । ध्वजे वर्णविषयकं ज्ञानम् स्वतन्त्रतायाश्च ज्ञानम् अभवत् ।</p> <p>कारकविभक्ति ज्ञानम् जातम् । उपपदविभक्ति ज्ञानम् जातम् । बन्धुः कः भवति ? इति विज्ञाय विश्वबन्धुत्व भावनायाः ज्ञानम् अभवत् ।</p> <p>स्त्रीलिंग शब्दरूपाणां तथा च मुनिः, साधु, नदी, राजन्, विद्वस्, फल, वारि, प्रभृतिरूपाणां प्रयोगाभ्यासो जातः । संस्कृतस्य महत्त्वं वैज्ञानिकतां च ज्ञातवान् ।</p>
मई		<p>चतुर्दशः पाठः अनारिकायाः जिज्ञासा ऋकारान्त मातृ, पितृ, भ्रातृ, जामातृ, धातृ, कर्तृ, सवितृ, अभिनेतृ, विधातृ, हर्तृ, नेतृ, नप्तृ प्रभृतिशब्दरूपाणां प्रयोगः उपसर्गाणां प्रयोगाभ्यासः</p> <p>षोडशः पाठः हरियाणादर्शनम् संस्कृत सम्भाषणम्, संवाद विधायः प्रयोगः, प्रदेशस्य</p>	<p>ऋकारान्त मातृ , पितृ, भ्रातृ, जामातृ, धातृ, कर्तृ, सवितृ अभिनेतृ, विधातृ, हर्तृ , नेतृ, नप्तृ प्रभृतिशब्दरूपाणां प्रयोगः उपसर्गाणां प्रयोगाभ्यासः</p> <p>संस्कृत-सम्भाषणे गतिः, संवादविधायः प्रयोगाभ्यासः, प्रदेशस्य संस्कृतेः महत्त्वज्ञानं च अभवत् ।</p>

		<p>संस्कृतेःमहत्त्व-प्रतिपादनम् सप्तदशः पाठः कर्म कुरु पदोच्चारणम्,श्लोकगायनम्, छन्दोज्ञानम्, गीतायाः महत्त्व- प्रतिपादनम्</p> <p>परिशिष्टम् वर्णविचारः, कारकम् उपपदविभक्तिपरिचयः सर्वनाम एतत् , तत् , किम् त्रिषु लिङ्गेषु , इकारान्त स्त्रीलिङ्ग, ईकारान्त स्त्रीलिङ्ग , इकारान्त नपुंसकलिङ्ग, ऋकारान्त पुल्लिङ्ग, उकारान्त नपुंसकलिङ्ग शब्दरूपाणि, चर् कृ, वस्, दृश् , स्था (तिष्ठ), पच्,पा (पिब),धातुरूपाणि संख्यावाचक, पूरणवाचक शब्दाः ।</p>	<p>पदोच्चारणाभ्यासः, श्लोकगायनाभ्यासः, छन्दोविज्ञानम्, गीतायाः महत्त्वज्ञानं च अभवत् । प्रार्थना पत्र- लेखनं ज्ञानम् अभवत् ।</p> <p>पत्र, लघुनिबन्धः, कथा घटनाक्रम, श्रुतलेखन, अनुवाद प्रयोगाभ्यासो जातः । अनुप्रयुक्त-व्याकरणाभ्यासो जातः । अपठितपद्यांशानां/ गद्यांशानां प्रयोगाभ्यासो जातः । वर्णविचारः, कारक- विभक्ति-परिचयःसर्वनाम एतत् , तत् , किम् त्रिषु लिङ्गेषु , इकारान्त स्त्रीलिङ्ग, ईकारान्त स्त्रीलिङ्ग, इकारान्तनपुंसकलिङ्ग, ऋकारान्त पुल्लिङ्ग, उकारान्त नपुंसकलिङ्ग शब्दरूपाणि, चर्, कृ, वस्, दृश्, स्था (तिष्ठ), पच्,पा (पिब),धातुरूपाणि 1-50 संख्यावाचक शब्दानाम् ज्ञानं जातम् ।</p>
--	--	---	--

कक्षा-8
विषय – संस्कृत

पाठ्यक्रम की मासिक बाँट – फरवरी 2021 से मई 2021

मास	पुस्तक का नाम	विषयवस्तु	अधिगम उपलब्धियाँ
फरवरी	रुचिरा भाग-3	<p>मङ्गलम् भाषा, वर्णोच्चारणम् प्रथमः पाठः सुभाषितानि पदोच्चारणम् श्लोकगायनम्, छन्दोज्ञानम्</p> <p>द्वितीयः पाठः बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता अव्यय प्रयोगज्ञानम्</p> <p>तृतीय पाठः डिजीभारतम् विशेषणविशेष्य ज्ञानम्</p>	<p>बच्चे:- भाषा, वर्णोच्चारण पूर्वकं मनः कीदृग् भवति इति ज्ञानम् अभवत् । मानवजीवनस्य महत्त्वं किमिति ज्ञानम् अभवत् पदोच्चारणम्, श्लोकगायनपूर्वकं, गुणस्य, निर्गुणस्य, कृपणस्य, पुरुषार्थस्य च मानवजीवने महत्त्वं । वर्णविचारः, वर्णोच्चारणस्य ज्ञानम् ।</p> <p>अव्यय प्रयोगज्ञानम् अभवत् । पंचतन्त्र विषयकं ज्ञानम् अभवत् । कारक ज्ञानमभवत् ।</p> <p>आधुनिक शिक्षायां सङ्गणकस्य उपयोगिता इन्टरनेटस्य प्रयोगं च । प्रत्ययानां विशेषण-विशेष्य पदानां च ज्ञानमभवत् ।</p>
मार्च		<p>षष्ठः पाठः गृहं शून्यं सुतां विना अव्ययज्ञानम्</p> <p>सप्तमः पाठः भारतजनताऽहम् सन्धिज्ञानम्</p> <p>नवमः पाठः सप्तभगिन्यः प्रत्ययज्ञानम्, वाच्यपरिवर्तनम् प्रेरणार्थकक्रियापदप्रयोगाभ्यासः कारक प्रयोगाभ्यासः,</p>	<p>स्त्रीणां सम्मानं, लिङ्ग परीक्षणं जघन्य कृत्यम्, पुत्रीं रक्ष पुत्रीं पाठय च अव्ययपदानां ज्ञानम् ।</p> <p>भारतीय जनतायाः विविध कौशलानाम्, विविध-रुचिनाम् इत्यादयः वर्णितम् । सन्धिज्ञानम्, उचितानुचित कथनानाम् ज्ञानम् ।</p> <p>प्रत्ययज्ञानम् , वाच्य परिवर्तनम् प्रेरणार्थक क्रियापदानां प्रयोगाभ्यासोजातः । पूर्वोत्तरराज्यानां भौगोलिकं,सांस्कृतिकं,ऐतिहासिकं च महत्त्वं ज्ञातम् ।</p>

<p>अप्रैल</p>		<p>एकादशःपाठः सावित्री बाई फुले उपसर्ग प्रयोगाभ्यासः, अव्यय प्रयोगाभ्यासः, द्वादशः पाठः कः रक्षति कः रक्षितः संस्कृत-संभाषणाभ्यासः त्रयोदशः पाठः क्षितौ राजते भारतस्वर्णभूमिः चित्रं दृष्ट्वा वाक्यनिर्माणज्ञानम्, अपठितपद्यांशानां/गद्यांशानां प्रयोगः</p>	<p>उपसर्ग प्रयोगाभ्यास-ज्ञानं जातम्। अव्यय प्रयोगाभ्यासज्ञानं जातम्। बालिकाः महिलाश्च शिक्षां प्राप्तुं कथं संघर्षम् अकुर्वन् इति ज्ञानम् अनुभवश्च जातः। संस्कृत-संभाषणाभ्यासो जातः। प्रति मानवः प्लास्टिकस्यूतस्य उपयोगं करोति। इदानीं पर्यावरणस्य रक्षणं कः कथं च करिष्यति इति ज्ञानम् अभवत्। प्राचीनपरम्परायाः संस्कृतेः, भारतस्य सौन्दर्यं ज्ञानम् जातम्। चित्रं दृष्ट्वा वाक्यनिर्माणज्ञानम् एवं अपठितपद्यांशानां/गद्यांशानां प्रयोगाभ्यासो जातः।</p>
<p>मई</p>		<p>चतुर्दशः पाठः आर्यभट्टः कथा घटनाक्रम लेखनाभ्यासः अनुप्रयुक्तव्याकरणाभ्यासः षोडशः पाठः तीजपर्व संस्कृत सम्भाषणम्, संवादविधायाः प्रयोगः, पर्वमहत्त्वम्, प्रदेशस्य संस्कृतेः महत्त्व-प्रतिपादनम् सप्तदशः पाठः सर्वत्रसमदर्शनः पदोच्चारणम्, श्लोकगायनम्, छन्दोज्ञानम्, गीतायाः महत्त्व- प्रतिपादनम्</p>	<p>कथा घटनाक्रम लेखनाभ्यासो जातः। अनुप्रयुक्तव्याकरणाभ्यासो जातः। भारतस्य गौरवम् आर्यभट्टस्य गणितविषयकम्, खगोलविषयकं च ज्ञानम् अभवत्। संस्कृत-सम्भाषणे गतिः, संवादविधायाः प्रयोगाभ्यासः, पर्वमहत्त्वविज्ञानम्, प्रदेशस्य संस्कृतेः परम्परायाश्च महत्त्व-ज्ञानं च अभवत्। पदोच्चारणाभ्यासः, श्लोकगायनाभ्यासः, छन्दोविज्ञानम्, गीतायाः महत्त्व-ज्ञानं च अभवत्।</p>

	<p>परिशिष्टम् स्वरसन्धिः(दीर्घ, यण्, गुण, वृद्धि,अयादिः)कारकम्,उपसर्गः, प्रत्ययाः अस्मद्, युष्मद्, यत्, इदम् त्रिषुलिङ्गेषु सर्वनाम शब्दरूपाणि । मातृ, स्वसृ ऋकारान्त स्त्रीलिङ्ग राजन् नकारान्त पुंल्लिङ्गशब्दरूपाणि । खाद्, इष्, धातुरूपाणि संख्यावाचक, (51-100) शब्दानां ज्ञानम् ।</p>	<p>वर्णविचारः, स्वरसन्धिः(दीर्घ, यण्, गुण, वृद्धि, अयादिः) कारकम्, उपसर्गः, प्रत्ययाः । अस्मद्, युष्मद्, यत्, इदम् त्रिषुलिङ्गेषु सर्वनाम प्रभृति शब्दरूपाणां ज्ञानम् अभवत् । मातृ, स्वसृ ऋकारान्त स्त्रीलिङ्ग राजन् नकारान्तपुंल्लिङ्ग शब्दरूपाणां । खाद्, इष्, धातुरूपाणां संख्यावाचक, 51-100) शब्दानां ज्ञानम् अभवत् । ३</p>
--	---	---